

המציפה

עתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החת'מה על המצפה עם
ההוספה הספרותית החדשית
רמת המצפה:

כאוסטריא-אונגריא:
ישנה . . . . . 7 כתרין
רחצי שנה 3.50
ירבע 1.75

באשכנז:
ישנה . . . . . 8 כתרין
ביתר הארצות:
ישנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

ע"י המצפה" כלי ההוספה הספרותית
אין לתתם.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הוכרות לנפטרים
לפי גדל השטח

ברכת מו"ט 60 הלר. בראש הגליון
שני כתרין.

גליון בודד 12 הלר.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקום בית הדאר הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטראציה

"HAMICPE"

Kraków.

(כהיץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

Kraków, 12 Listopada 1909

גליון מז.

פראקא ב"ט מרחשון פ' הולרות הר"ע

מלשינות.

מושג נפלא ומתמיה יש לקצת מכאי-כהנו, שליהו צבורינו בזמן הזה על אדות תפקידם בארצות גלותינו. הם רואים את עצמם לא כממונים לדבר בשמנו בחוץ לטובתנו, כמו שעשו פרנסי הצבור מעולם וכמו שמכונים פרנסי עמים אחרים את תכונת התמנותם; הם רואים את עצמם כממונים מאת הרשות, להשגיח עלינו ולרגל אותנו והם ששים ושמהים בהודמן להם שעת הבשר, לדוין לבשר את הרשות: מרדו בך יהודאי! בן עשו בחירי הקהלות היהודיות במועצת הממלכה לונגשטיין וקורנרה וכן עשה עתה הפרופסור שטרנבאך, החבר היהודי במועצת ההנוך הגליצית, אשר שמחנו בו בעל אה הכם בן משפחה עברית הנונה וישרה ואמרנו: זה יהיה לנו לפה במקום אשר משם תצא הוראה גם לבנינו וגורל הדור הבא אחרינו לא יהיה עוד כלו כירי ב"ב אחרים, כי אם גם בידי אחד מאחינו. אך תקותנו היתה למפה נפש ומאז בא שליה צבורנו זה כסור מועצת ההנוך הכללית הורע לנו הרבה מאד ואל הנוך הבא לנו משם נוסף גם בעם על אה נפשע, המתכון להרע לאחיו ורואה עצמו כמין צנוור או שוטר אורב רוס, לבקר כל מעשינו ולשמור צעדינו. הננו רגילים כבר במעשי "בא כהנו" זה ועוד מעילה אחת בשליחותו היהודית אינה מעלה עוד ואינה

עד בה היינו רגילים, שדרשות הפולנות ושומריה היהודים אוכרים לבנינו את הלאומיות היהודית, לפי שהיא צריכה להביר את בנינו מאהרינו ולדבקם בעמה, למען יהי לה הרוב במדינה הזאת, על כן השתמשה בכלל האירופי-הנצרי, אשר בערמת ישועיים חיבקו לנו בזמן החנינה ביסודי הקי הממלכות, כי לא עם אנחנו, כי אם כנסיה דתית — או לא-דתית — לכה. היינו רגילים, שאסרו לסטודנטים ללמוד עברית, אסרו ליסד בגליציה גמנוזים יהודי, אסרו למורי דת להיות נאמנים לעמם היהודי, כי אם הטילו עליהם להיות הנפים, פושעים ואורכים בסתר לתלמידיהם וכל זכר זאת בכרי לבטל את לאומיות היהודים. אבל לבטל את בנינו ע"י שוטרי סתר יהודים מלשמור דת ישראל, זאת לא שמענו מימות יוון ומלואם ההלניסטים הקדמונים עד ימי הפרופסור שטרנבאך, מורה קדמוניות ההלנים באוניברסיטה הקראקאית. הוא רואה כפי הנראה תפקידו לא רק להעביר בני ישראל לעם אהר, כי אם גם להשגיח שלא ישמרו את דתם יותר מן המדה הקצובה להם ממועצת ההנוך הגליצי, כלומר לשמוע שעה אחת בשבוע מעשיות מספורי המקרא, בכני הקתולים. ויותר מכאישה ומרגיזה הפשיעה הזאת בידענו, כי התיש שומר-הק הזה מצא תנא דמסייע בהסידו קראקא, שגם הם בקשו לבטל את הסטו-דנטים מן התפלה בשבת, לאמר: אם סטודנטים

מורידה. אך מה שעשה שטרנבאך זה עתה הוא יותר מדי גם לסנבלט החרוגי ולטוביה העבד העמוני ולנשם הערכי, זהו מעשה יזון ומלואם ההלניסטים ממש. תכתב זאת לדור אזורון ובנינו אחרינו ידעו מה היה לנו לסכול מפרנסי צבור, אשר ראו את תפקידם לארוך לנו ולהלשין עלינו ולהשגיח שלא נהיה יהודים ביותר ולהרוס באכזריות את כל אשר בנו אהיהם המדוכאים ורצוצי המשפט בעמל רב ובחרף נפש. הנהגת הקהלה הקראקאית החליטה לאסיף את הסטודנטים היהודים, המתכטלים מן התפלה בשבת, עכ"פ בשבת אחרי הצהריים לביהמ"צ. התפלת מנהג הרב ידווש לפניהם תורה ומוסר, לען לא תשכחנה הנפשות השבויות האלה, כי יהודים הן. החסידים התנגדו בתחלה מפני משפט-קרום, אך בסוף לא יכלו לעמוד בפני תוכחה אחיהם והסכימו, להציל את הנפשות האלה מאבוד לבית ישראל. והנה נגורה עליהן בליה ממקום אשר לא פללנו. הפרופסור שטרנבאך, בא-כה דת ישראל במועצת ההנוך, התרה בראש ביהמ"צ, שלא לתת את ביהמ"צ לתכלית זאת וכאשר לא שמע, טרה בא-כה דת ישראל ונסע בעצמו ללוב, להגיד לראש מועצת ההנוך, כי — מרדה קהלת קראקא ומיד באה מהגרמה אל מועצת ההנוך המקומית, שלא לתת את הסטודנטים היהודים להתאסף בביהמ"צ בשבת והתפלה בטלה.

פיליטון.

הנסיון.

מאת ישעיה פוכס — פרמישלאני.

שבע וטוב-לב יצא. הבחור נחום בשבת אחר הצהריים מבית ר' יוסל הגביר בפרישדונה; לכהפ"ח פעם אחת בשבוע הוא ממרא את בטנו ואוכר לשבע נפשו, ואיזה מאבלים! "בשר ורגים וכל מטעמים". חמרא למריה ומיכותיה לשקיה. נחום היה מכיר מיכה והרגיש אהבה וכהה יתרה לבעל הבית, שהוא איבל על שחטנו. נחום מטבעו אהב להנות מן החיים. פרי-עץ הדר בי ראה, בכורה כמרס קיץ ופיו ההבוץ ונתמלא ריר מתאות האבולה, ואם מלא איש לפעמים את מאווייו היה לו אסיר תורה כל הימים, הוא היה חי רק חיי רגע, מעילים לא דאג לעתידותו ורא היה "משבר את גלגלתו" על מה שיהיה ביום מחר. כחמש עשרה שנה הוא מהגולל יתום, גרמוד ונעזב בבית המדרש ואוכר "מים" אצל בעלי הכתים בעיר, ולא שם לב כלל מה תהיה הכליות באחרית הימים. שאלת הקיבה היתה אצלו שאלה בוערת של אותו היום, ואצטמכתו הכלי המורד שכתתו ועצבונו של אורו הרגע: היתה בטנו מלאה, היתה רעתו יחוהה עליו ואם ריקה ואין בה, היה מצטער והעולם חשך בערו. בשבת זו היתה שמחתו בפלים. השבת היתה

מצא באנת תיק מלא טבק, נייר של ציגרטות, קסמי הדלקת, כל מבשירי העשון. לעשן היה נחום להוט מאד ובעל האיה עזה. ציגרטת היתה כל מאווייו, כל חייו, לה היה משתוקק ומהגעגע כל הימים. ולפי שמעולם לא היה לו אף שיה פרוטה לקנות טבק, היה מלקט שיירי ציגרטות בכל מקום שמצא. כראותו בבית המדרש אחד האברכים מוציא קופסה טבק ומגולל לו ציגרטת הוצתה בעיניו אש מקנאה. הוא היה נכנע, משפיל עצמי, מצוית ומשמש בשביל התיכה קמנה שר ציגרטת בשביל שאיפה אחת, מציצה כל-שהיא ממנה. ביום השלישי היה אוכל את יומו אצל יוחנן המונוג, ואשתו היתה נוהגת לו לפעמים תחת ארוחת הערב שתי אנורות. הכסף היה יקר וחשוב בעיניו מן המונוגות, כי נתן לו את היכלה למראות את האות נפשו. ובשתי האנורות היה קונה לו ארבע ציגרטות בנות פרוטה ואותן היה מחרק, בנורד בערבות ציה את מונוג, לשעורים קטנים, וככליון עינים היה רואה, איך החלקים הולכים ופוחתים. הציגרטת היתה משברת אחת ומשכתתו את רעבונו ואת צמאונו. הוא היה מעשן לו בצנעה בהעניג מיוחד, והיה מהנפח כנאיה כמו מושל טפש היושב על כסאי. ובהיותו מקטר במקום אין רואה, בין הכהל וההנוג בבית המדרש ובעליות בית המדרש הרגיש לפעמים השמש בדבר והיה מאיים עליו, שיתפשחו בשעת מעשה וינלה את קלוגי בקהל. ופעם אחת בא

שבת נחמו, ואשת ר' יוסל שבה ממעיני הרפואה והכינה שלש פשטידות לאותה השבת, וכך היתה מונה: אחת לבכור שבת ואחת לבכור שבת-נחמו ואחת לבכור שובה בשלום תחת צל קירחה, ולנחום נתנה בעין יפה מכל אחת, התיכה הראייה להתכבר. ימכיון שכרפו היתה בין שניו, היה הגש של הנאה מפעפע בכר אבריו והוא הולך לו עקב בצד אונור ומהעמק וחושב בהווה העולם הזה: יש עשיר נמיכ לו ועני ורע לו, שמא סיבר אתה שהקב"ה עביר דינא בלא דינא, איך אלא מועת! מדה אחת מוכה יש בו בעשיר והכנסת אורחים שמה, ושקולה מצוה זו כנגד הרבה מצות, והיא שעמרה לו בכל פנות שהוא פונה והצליח. והמסכן? הנכעו לך כל מצפניו? מי יודע במה נכשל, ואיזו עבירה עבר כסתר בחדרי חדרים, על בן נפשו חסרה מטיבה. מרפרף בעולם הדמויונות הוא מטיל ארובות וקצרות והנה מציאה לפניו. תיק מלא מונח על המררכת. הוא מכיט אילך ואילך, לדעת אם אין רואה ומחשבת חולפת כמותו, אולי בים מלא ריגרים מצא כהיסח הדעת והיום הכל! יום השבת ואסור לנגוע בו! אבל הוא היה בהול על ממונו, ולא עמד בנסיון, וצנח סתר ארצה והרים אותו. אך זה יום מאשר בחייו! הנה חלומי וזה שברו. בחלומי ראה והוא עושה לו ציגרטת מחכילה טבק מלאה, מעלה בה אש, מעשן ושואף בהענוג את עתר ענן הקמרת כמרא ריאתו אל קרבנו. וכבר החלום הגה בא הוא

הם אין להם חלק באלקי ישראל — הברית הישנה בין קיצוני החסידים ובין קיצוני הכונרים. אָרְנֵנו המשומדים, אָרְנֵנו הפוציאליים ואָרְנֵנו החסידים, הברית המשולשת הזאת, עשתה יד אחת, להפר כל הנועה יהודית, לרמוס ברנל רשעה כל צמה חדש, הצומח בשדה התחיה היהודית. האין ההשערה קרובה, כי יד איזה מלשין מתוך קנאי החסידים היתה כזה? הרי הפרופסור שטרנבאך אינו קורא את "המצפה" ומאין ידע ההלמת הקהל הקראקאי לערוך עבודת ה' בשבת בשביל הסטודנטים, אם לא נלה איזה מלשין את אונזו? לא נחליט את הדבר כל עוד אין ראיה. אבל לחסידינו נקרא: אמור לי עם מי אתה מתרועע ואומר לך מי אתה! את הנמנוזים היהודי ההריכי החסידים במרשינות ע"י הד"ר גרוס בן בריתם ואת תפלת הסטודנטים בטלו ע"י בן בריתם הפרופסור שטרנבאך. "יעלוו חסידים, יוננו על משכבותם. אך במדומים אנו, ששמהתם תהיה עדי הגע. תפלה לסטודנטים בשבת נערכה בזוין, כפראי, ובכל ערי גליציה הגדולות ואי אפשר לאסור את הדבר בקראקא לבר, לפי שבמקרה ישנם מלשינים בקראקא. מועצת החנוך הלבובית לא נפלה עוד כל כך עד שתהיה כלי-שרת בידי מלשינים, העושים מעשיהם לצרכם הפרטי, לצורך הנופה או נקמה

*

מלשינות כזאת נגלתה בתוך בני עמנו גם בטורקיה ההדשה. גם שם ישנם אחים נפשעים, הרוצים להיות טורקים יותר מבני עהומן. ישנם שם עתונים יהודים, שתעודת עורכיהם אינה בעיניהם לדבר בשם אחיהם היהודים על צרכיהם ודרישותיהם, כי אם יארוז על צעדי אחיהם, להלשין עליהם ולהעיר עליהם קנאת הטורקים. תפקיד מרגלים הם אומרים למלא בתוך אחיהם, מבלי שדרשו זאת הטורקים מהם. גדולי הפוליטיקנים הטורקים מכריזים בכל העולם, כי ישוב יהודי בא"י יהיה לברכה לממלכה והם דורשים מאת היהודים, לבא לשבת שם ולהפוך ציה לארץ נושבת וסופרים יהודים קוראים: לא, כי ישוב יהודי בארץ ישראל הוא סכנה לממלכה הטורקית ועל הטורקים לאסרה ולסגור את הגבול. (ראה את המכתב מטורקיא בגליון הזה). מרדו כך יהודאי! הם צועקים כסנבלט וטוביה וגשם כשעתם. וגם שם מצאו הכונרים האלה תנא דמסייע ברמנים, האוסרים לדרוש

בביהב"נ ע"ד הישוב היהודי בא"י. סדנא דארעא חר הוא, הקצוות נוגעים זה בזה וישועת ישראל לא באה מעולם רק מן הבינונים שבכל דור.

טנינים מדינים.

המבוכה באוסטריא. לרוק עמל ראשי הפולנים, למצוא איזה פשר בין המשכים ובין האשכנזים, המשכים מסרבים לשוב מדרכם עד שינתן להם פיוס ממשי בתור חלוק המניסטריום האשכנזים, ואלה מוענים, שלא חטאו כלום למשכים ואינם צריכים לפייסם. גם הממשלה אינה נוטה להחלף בשביל לעשות רצון המשכים. באין דרך לצאת מן המבוכה קרוב הדבר שהממשלה הסגור את הכיה כקביעות אחרי שיהרצו המשכים להניח שישכים הפרלמנט להקציב השנה הכאה לפי שעה כמו שהיה עתה. בן הולכה הממלכה וחרכה מפני תאות הנצחון של כאי כח העם אחרים.

המבוכה באונגריין. אין עוד דרך לצאת מן המבוכה. המניסטריום באים כפעם כפעם לזוין ויוציאים במה שבאו. המושל אינו רוצה להסכים להפרדת הבנק ועומד על נקודת המצב, שעמד עליה לפני שנה. קושוט ראש מפלגת הפרוד משתוקק להתרפס ולשוב אל בנו בשכר איזה פיוס כל שהוא בעניני הצכא ועמו חצי המפלגה, שנלאי כבר לעמיר בהגרה עם המושל העומד על רעתו. וראש כיה הנכחרים יושט אינו רוצה להתרפס ונזר שכלי בנק נפרד לא יעשה הפרלמנט את הפקידו. הפרור במפלגה הפרוד הוא הקופה חדשה כמשכר הזה. קושוט נוטה להתחבר עם מפלגת המחזיקים בתקנות הישנות משנת 1867 כמו שהן ובלבד שההיה מנוחה בארץ והקנאים קוראים לו הפכפך, רך-הלב, אוכד-עצות. הפרלמנט יתאסף, אבל לקבל את התקציב לא יוכל.

המלחמה במרוקו. זה חרשים אחדים נלחמים הספרדים כמרוקא ביושבי הרי ריף החפשים והם לא ישובו מפניהם, כי הם עוי נפש ואנשי מלחמה מעולם ועד כה לא הכניסו צוארם בשום עול מלכות ואף השולטן המרוקי לא משל כהם, עתה כקש השולטן מילאי חפיד להשתמש כשעה הכשר ולעשות פשר בין ספרד ובין אנשי ריף, למען יבירו מלכותו עליהם אך לא יתמצו. הספרדים עצמם רוצים כשלוס בכל אופן, כי מגפה פרצה בחילס מפני הגשמים הרכים והמחכ שהצכא נתון בהם על פני השדה.

החקונים בחינא. בין הארצות הקדמוניות הקמות לעינינו לתחיה נחשבת גם חינא הגדולה, אשר מספר יושביה גדול מספר כל יושבי אירפה. הקיסרית הזקנה, שמהה לפני שנה, פקדה להכין כל הדרוש ליסר קונסטיטוציא אחדי עשר שנים, הנמיך המושל החתה במקום בנו הקיסר הקטן קבע בכל מדינה ומדינה מועצה לאותה המדינה, אשר כל גדולי הארץ משתתפים בה והיא כעין וערי המדינות באירפה. עתה הוא בונן מועצה כוללת לכל הממלכה, להועץ בענינים כלליים הנוגעים לכל הממלכה. חכרי המועצה אמנם לא יהיו נבחרים מכל העם, כי-אם ממונים מתוך חכמי המדינות והמיוחסים, אבל זאה היא הכנה לקונסטיטוציא והקיסר לא יהיה עוד מושל יחיד. חינא מזדינה עתה ככל מסודות ממלכה אירפית והולכת כעקבות יפן. וכאשר יוכן שם הכל והצכא יהיה מזוין כמשפט צכאות אירפה לא יוכלו עמי אירפה לעמוד כפניה ולאנגליא ולצרפה ולרוסיא לא תהיה דריסת הרגל באזיא.

על המצפה.

קאטוביץ.

בשכוע הזה התקצו בעיר הפרוסית קאטוביץ הסמוכה לנכול רוסיא ואוסטריא ראשי ציונים מכל אירפה, לחונג הנ חצי יוכל מיום אספת קאטוביץ הראשונה, שכו נברא התנועה של חובבי ציון, לשוב לעורר את היהודים להאחו בארץ אבותינו ולהושיב נחלות שושמטה. מן התנועה הכריאה והמוכרחה הזאה קמה אחר י"ב שנה התנועה הציונית. התנועה הראשונה של חו"צ התחילה בתקוות יוהר גדולות לעס היהודי מאשר אנחנו מוצאים עתה בתוכנו. אז הקיפה השמחה בת התקוה החדשה את כל מפלגות עמנו, כלי שום הכדל כמחנה חו"צ הראשונים נמצאו מיליונרים כערסונד רוזנשילד, מוניספינורי ויוסוצקי ואחרים, חכמים כשפירא, פינסקר, רכנים צדיקים וגיאנים כר' צבי קולישר, ר' שמואל מיהלכר, ר' יצחק אלחנן ספקטור, ר' מנשה מאילה, ר' פיבל שרייער, אלה פעלו ועסקו כהנועה החדשה בפעל. אבל גם שאר הרכנים הגדולים, שלא התעסקו כעצמם וגם כל העם היהודי, שהגיעה שמועה הרעיון לאזניהם, שמחו ועלוו וכלם אמרו, אות היא כי פקד ה' את עמו. ואיך היה יכול להיות אחרת? מתי חרלה החכה לא"י כקרב בני הגולה? בכל מקצועות ההורה וספרותנו הישנה

המבכ לחוד הוא מוקצה, קל וחמר המבכ כעצמו ומכל-ישכן קיסמי ההדלקה. אלו היה מינח אותה התיק כשלוס כהוך כיסו ושכח אותה ער כוש"ק! אך איזה כח נסתה, כח מנגנטי מושך את ידו לננוע רוקא כמוקצה היא. הוא ממשמש את חלקת התיק מכל צד, ותאווה מכצכצת ועולה בקרכו, לפתחי ולהזין את עיניו כמראה המבכ הצהוב והנאה הזה. אבל איפה? כאן? בכיה המדרש? כשכנת? וכמקים רואים? חס וחלילה! הוא משהו לנגד עיניו את ההוצאות, את הבהלה והצעקה, שנתהוהה כרגע אחר, אלו ראו אותו הדבר שכביסו. הוא סוגר את הנמרא ויוצא אל פרזודור בית המררש. סולם מוצב ארצה וראשו מניע לעליה. היעלה? חס ושלום! כעלי כתיים עוכרים ושכים ויכולים לראותו מטפס ועולה או מטפס ויורד ויחשדו בו מי יודע מה והוא רק לראות את המבכ הוא רוצה ולהריח בו. הוא נכנס אל בית הכסא, נועל את הדלת אחריו, מוציא את אוצרו ופותחו, כולע את המבכ כענינו ונהנה. זהו שלו, כלו שלו! כמוש"ק יעשה לו ציגרטת כהונן, ציגרטת כ"ממפיים" זו, שקבל לפני שנתים מתחן ר' יוסל כיום כלולתו, ואולי עוד טובה ממנה. הוא מחליק את המבכ בחלקת איצבעותיו כזהירות, כאהבה וחכה ותוחכ את חממו אל תוך המבכ ומריח. אה! ריח גן עדן ממש! חממו נהקל כקופסת הנפרורים והוא לוקח אותה ומסלקה לצדדים. מיקצה! ... שכת! ... כשכת אסור לעשן, אבל

ושלמה. כאשר השיא ר' יוסל הנכיר את כתי לפני שנתים, היה גם הוא קרוא לשבת לימין החתן. כאותה שעה ככדו זה כ"ממפיים", ומדרכי הנמוס היה משמש אותו והצית נפרור, והוא היה מוכרח לעשן אותה כלה כמו שהיא. לכהחלה היתה לו טינא כלבו על החתן, מדוע הכריח אותו לקטר כלה ככת אחת, אבל בדיעכר, נהנה הנאה משונה מאותה העוכר. הוא היה סופג את העשן החדש הנעים אל קרבנו והיה מחזיק אותו הרבה הרבה, ואחר כך הוציא אותו קמעה קמעה דרך הנחירים, והיה מריח את ריח הניחוח ככאו אל קרבנו וכצאתו. עוד היום הוא מרגיש את מעמו הטוב ואח ריחו הנעים, ורירי נוזל מפיו לזכרו. ואיך הוא עלו ושמח עתה על המציאה שמצא! הוא שולח סקירה קלה אל התיק ועיניו אורו. הרי זהו מבכ משובח! הוא קצוץ כמו נימים דקים ארוכים ומראהו כעין הכרכוס. זהו כודאי שפציאליטט, מבכ שאכר איזה פרוץ ולא איש פשוט. עוד הפעם הוא מכיט לכל הצדדים, אם אין איש ומסתיר את מציאתו אל תוך ציחתו. הוא הולך וכא לכיה המדרש, לוקח נמרא ומדרפך כה. אצל השלחן הסמוך יושבים כעלי כתיים אחרים ומפקקים, וריח כצללים נודף מהם. אצל ההגור יושכים הבטלנים, משוחחים ומספרים מעשיות. ונחום מעיין כנמרא ומתנכ וסוקר עליהם. אלו ידעו אלה את סודו? במה חשדו אותו לו מצאו ככיסו היום מבכ וכל ככשירי העשון? וכאמת נושא הוא מוקצה בשבת, מוקצה לכל הרעות. התיק של

ככפו ואך החנותיו ובקשותיו והבטחותיו, שלא יוסף לכסלה עוד, הועילו לרכך את לב השמש, שיסתיר את הדבר ולא יפרסם אותה ואף-על-פי-כן, כל אשר הוסיף להתחכא מפני הכריות כקטורו, היה יצרו הוקף עליו. כעברו לפני מרפיקה, היו עיניו ניצוצות כעיני חיה דורסת יענה כהריחה טרף לנפשה. הוא עומד ומסכהל בשורות הארוכות של חבילות שכך, המיניחות כארונות וסיפר ומונה ועושה חשבון, לבמה הספיקו לו הללו אלו היו שלו, אז היה מקמר כגרוי ציגרטת שלמות עבות ממיטב המבכ ולא זכני ציגרטת עשנים כסתר, והיה נתן ציגרטת לכל הפישט יד. הוי כמה היה שונא וכווה כלבו את האברך משה כר' חיים המלוה כרבית! מעולם לא מלא את כקשתו, להח לו חתיכת ציגרטת כל שהיא, אף לא נמיעה אחת ממנה, וכאשר זרק את השיוור הקטן מפיו היה ממרח אותו על הקרקע כרגלו, לכל ישאר ממנו שריד ופייט. זהו כילי צר-עין, שעינו רעה אף על ההפקר וכמקום שזה נהנה וזה לא חסר! הוא, נחום, לא היה נוהג כמותו וכיוצא בו, הוא יודע ומרגיש את הכיעור ואת האכזריות שבדבר; אררבה הוא היה מהנה את כל דורש ביד נדיכה. ולא זו אף זו, הוא היה מכריז על טובו של המבכ שלו, והיה משבח אותו, והיה שואל דרך אנב את כל אחד אם אינו רוצה למעוס ציגרטת טובה. נחום כעצמו מעס רק פעם אחת ציגרטת הגונה

נמצאנה, בכל הגרות העם ושיחותיו היתה מצויה ולא היה יהודי בכל העולם שלא הזכיר את הגאולה בשפתיו עשר פעמים ביום לא רק בתפלתו, כי אם גם בשיחותיו החולניים. לעלות לא"י ולקים מצות ישוב א"י היתה האות נפש כל יהודי, וכפעם נפעם עלו שמה ארחות שלמות בעין זו של הרמב"ן והב"י. אך כימי הבינים, שהדרכים היו בחזקת סכנה והנסיעה על הים היתה מסירת נפש ממש, מפני ספינות השורדים שמלאו אז את כל הים התיכון, לא יכלו בני עמנו לקים מצות ישוב א"י, אבל שקדו לקיימה בהכניסם קופסות רמבע"ל לכל בית וכלנו זוכרים עוד באיזו חבת הקדש, באיזה שמחה של מצוה, באיזה תקוה רעננה הגישו כל יהודי ויהודית קרבנם לקופסה הקדושה הזאת. ע"כ היתה התכוה החדשה של חו"צ מורה קצה להמין העם, אבל עין בעין ראינו, שהזרות שבדבר הולכה ופנה ומעט מעט נמשך העם כמו בחבלי קסמים אל התנועה ומשהתהפך כספּו ובכרכותיו הפסקה התנועה העממית מתחילה כאשר משכה התנועה את המחנה את בעלי התשובה הרבים, את בעלי הרגש אשר בתוך האינטליגנץ שלנו וכמו שמונח בטבע הדבר מסרו עסקני העם, בשמחה על כח התנועה לשובב פושעים אלינו, את הנהגת הענין הקדוש לירייה. אז משבו הרבנים והיהודים החרדים יריהם ממנה, כי לא יכלו לבטוח בשבי פשע ביעקב. וכי החשש לא היה קלום מן האויר נוכחו עוד מעט כאשר מעדו מהרה רגלי המשכילים האלה בראותם שלא הביאו עוד גאולה שלמה בארבע שנים ובקלת דעתם, שהיו רגילים בה מעורב, מעלו מעל ברעיון הקדוש ונטו אחרי דבישת מדינה אחרת ונפלגו לשני מחנות. והתפשטות הרעיון בעם חדלה, העם עומד מנגד. החגיגה המפוארת, שהיתה בשבוע הזה בקאטוביץ, היא לנו לעד, שמוכי הצייונים נוהים אחרי רעיון ישוב א"י בצורתו הישנה, כמו שנוסד בעיר ההיר לפני חצי יובל שנים. גלוי הדעת הזה הוא הזהרה נמרצה להקונגרס התשיעי, שיהיה אהרי שבועות אחדים בהמבורג, שלא להתעקש בנוסח הפרוגרמה הכולית ולהסיר ממנו את המלים, שהיו לנו למוקש עד כה ולחבר פרוגרמה חדשה המתאימה יותר למסבות הזמן הזה ואשר גם הטורקים לא ימצאו בה מכשול. המשכילים חולקים המיד על החרדים על החניקם באותיות שנתרוקנו מתכנן והם עצמם מחזיקים באותיות הריקות, שנהנו בזול בהחרדים באותיות שנתנו בסני. העם דורש להכיר את המכשול ונס לחדול מעשות את הנהגת המפלגה בעין מונופול למשכילים שבי פשע ביעקב. אז ישוב העם להחזיק

ברעיון הקדוש ולהאמין בו, אין דבר חסר לנו עתה רק העם.

בעין מעשה דרייפוס באונגרו.

המשפט הסנציוני בסכדקא באונגרו, שבתולה נוצרית נאשמה בו, כי שלחה את עונבה הנוצרי להרוג את אמה, מאיר מעט אור על דרכי צוררנינו ועל סכת ערלותיהם על היהודים. בכל מקום, שאיזו תקיף עושה רשעה גדולה ורוצה להעלים חטאו, הוא מעליל על היהודים החלשים, שההמון נוטה מאליו להאמין עליהם אה הכל ובוה נקל להטות גם את השופטים בנתיב של שקר. ולפי שהתחבלה הזאת בדוקה ומנוסה מימות עולם, אוחזים בה תקיפים כאלה גם בזמן הזה, כמו שראינו במעשה דרייפוס. הקטיגור במשפט סכדקא אהב את הבתולה אהובת הרוצח והשהדל להצילה מן הדיון. נתן לה מתנה ויעץ אותה עצות טיבות ולהעלים את מעלו בקש הוא ושר העיר, שילכדו גם יהודים במשפט הזה, אבל לא עלתה בידם. הרוצח יאנושא ספר, כי שר העיר פטרוביטש, ברצותו להביאו לירי הודאה, הסיתתו להעליל על יהודים, שגם הם התערבו ברצח. אבל הרוצח לא הסכים ואמר, שאינו יודע כלום, גם מכיר טובה הוא ליהודים ולא יוכל להרע להם חנם. העד היהודי פאול ל. קליין, שהיה נאשם בתחלה ויצא זכאי, ספר, כי שר העיר אים עליו, שיכונן פגרום ביהודים, "היהודים החזירים מוכרחים להאשם ברצח הזה". לולא קבל הרוצח פעם איזו טובת הנאה מיהודים, היה נפתה על נקדה ע"י שר העיר, לגולל את הרצח על יהודים ולבדות בסאיזה רוצח ומסיתו, לתלותם, בכדי להטות את המשפט במסלות שקר. הלא כבר נעשה בן באונגרו במשפט מיסא עסלאר, שרוצח הנערה היה איזה הקיף, שלא נודע עד היום הזה וע"כ היה השוחט היהודי מוכרח לשמש תחתיו בתור רוצח ובנו עצמו היה מיכרח להעיד כאכזי. וכן במשפט שודדי עגלת בית הדואר בסוגעט, שהיה לפני שנתיים, ששם הצליח מעשה שטן שיהודי שלא התערב כלום ברצח, רק הרוצחים אמרו שהסיתם, היהודי הזה נתלה והרוצחים עצמם נפטרו בענשים קלים לפי ערך. מי יודע איזה תקיף שלח את השורדים ורצה להעלים את מעשיו בגוללו מעשהו על יהודי. ומי יודע איזה תקיף הרג את שתי הנערות בפולנא בכיהם, שהרצען היהודי הילונר נושא עונו! וכן נגדה עתה במשפט עלילת הדב בעירה מאראשטשא אצל אומאן ברוסיא. ראש האורחים ההקיף היה ראש חברת ננכים. ושורדים

ומעשיו היו סוד גלוי לרבים ולפי שהתירא, שלא יבהרו בו עוד בבחירה החדשה והתעבותיו תגלונה, התנכל לחולל פגרום ביהודים ובשעת המהומה יקל לו להטות לבות הבורחים אליו ולתכלית זאת שלם לאנשי חברתו הננכים ק"ן רובל, להרוג ילדו של נוצרי נכדו ולענותו בתחלה ביסורים קשים, שרשמש נכר גם לאחר מיתה, בכדי להעליל על היהודים עלילה דם ולהעלות חמה עזה בלבבות ההמון עליהם. מזמתו לא הצליחה והוא יושב החת מסגר בהרוצחים בסכדקא. גם במשפט הסנציונלי הנשפט עתה בפאריז במעשה רציחת המצייר שטיינהייל והמותו בקשה אשתו הזונה היפהפיה הנאשמה לערב יהודים במשפט וברדה, ששני אנשים בעלי זקן יאשה כעלה שער ארום, כלומר יהודים, היו הרוצחים ושכרואטר היהודי ננכבו בנדים, וכל זה בכדי להטות את המשפט בדרך שקר. וזה יען היה נשיא הרפובליקה הקרקלי פליקס פור הדוע מעונביה ודמתה שע"כ יעלה הדבר בידה להעמיד יהודים במשפט ולנקות אותה. אך בצרפת לא היה מעולם איש כפולני מניסטר למשפטים ולא משלו אנמישמים במדינה.

פיליטון כונו.

עורות גדי העזים.

האין עירות גדי העזים, שהלבישה דבקה בת בתואל את יעקב בנה, סמל היהודים המתאמצים להת לעצמם צורה נכרית בכל דור ודור? חס ושלום, איני מהרהר אחרי מעשה אבות. אני רוצה רק למצוא יסוד בתורה לכל הנעשה והנגלה בתוכנו. מעשה אבות סימן לבנים ומדוע לא נראה גם בהשתדלות רבקה, לעשות את יעקב בנה לאיש שעיר כעשו אחיו, סימן לדורות? הרי לכל הדעות רבקה לשם שמים נתכונה, גם המתחפשים בזמן הזה, להיות דומים לאחרים, לשם שמים מתכונים. וכי החרדים שלנו, הרוצים לגרל את בני יעקב, הסטודנטים, כנייס גמורים ואינם נותנים אותם אפילו לבא אל ביהכ"נ, אינם מתכונים לשם שמים? או התקיפים בקהלות החרדים באונגרו, המתחפשים כמדיארים גמורים ואינם נותנים את ה"פולאקים" להסתפח בתוכם, האינם מתכונים לשם שמים? או אלה התרשישים, יסודי עולם, שנדול מרבן שמם, אשר זכותם מנינה עלינו, שאין סוף

ללעים מותר. הוא לוקח איזו פתילים דקים ארובים, נוהן לתוך פיו ולועם. מדירות הטבק סגרה את חכו ומלחיב את האותו לעשן. הוא לוקח ניר של ציגרטת מניח עליו טבק ומתחיל מגולל באופן מיכני... מה הוא עושה?... הלא מוכרח היה להדביק את קציה הניר ברירו ואת סרה העודף לקרוע, והדבקה וקריעה - אב מלאכה!... ומאידך ניסא היוכל כאן למלא את את האותו ולעשן? ואכ יבא כמקרה איש אל ההא השני, להסך את רגליו וראה את העשן, או ירגיש אותו הלא ירדו לחייו, יתירו את דמו ויקרעוהו כדג! כבעם עצור הוא זורק את הציגרטת העשויה למחצה אל תוך התיק, מסתירו בתוך כיסו ויוצא סר וזעף. הוא שב אל בית המדרש, נוטל את ידיו ויושב לפני הנמרא. "אם פגע כך מנוול זה משכהו לבית המדרש!" הוא הפץ ללמוד, דוצה להתעמק בענין אשר לפניו, מתנווע הנה והנה וקורא את הדברים בקול צלצול. הקול חוזר לאוננו, אבל מוחו מחוסר הבנה. הוא חוזר על הענין שניה, שלישית, הפה מדבר, הלשון ממלמלת, ההברות יוצאות בחתוך הרביר בחזקה, אבל המוח אינו קולט מה שמוציא בשפתיו. מוחו עמוק בענין אחר. "פניו מרחפת אינו צודה ממושטשת כדמות ציגרטת עשנה, התקועה כפה ועתר ענין הקטרת מהפתל ועולה.

רבש"ע! איך יארך היום יום השבת! לו כבר עבר והחול לקח את מקומו! הוא טכייט על השעון התלוי על הקיר, השעה השניה טרם הניעה, והיום

יחשך בשמינית. שש שעות רצופות עליו לחכות עוד. מה יעשה בשעות המיותרות הללו? הוא ילך למיל. כן הוא ילך לשיח בשדה, בעבר הנהר, אל שבר המים במקום שרץ המול לכבוד שבת. הוא עוזב את בית המדרש, הודך בשוק ועובר לפני המרפיקה, הרקטור קלינמן האדבוקט היהודי בפרשוונה יוצא משם וציגרה עשנה בפיו. הא! לו הבל מיתר! ואין איש מעיז פנים להעיר למוכר אינו כחללו שבת בפרהסיה! לב נחים מהפקע מקנאה ותשוקתו לעשן גדלה פי שבע. הוא מטרה פסיעותיו והולך ובא בד' אמותיו של המעשן מאחוריו, ושואף וקולט את העשן המתפור באויר אל קרבנו. אך דעתו לא נחה.

הוא בא עד קצה העיר וראה את העירוב ועומד קצה. הלו מטפח על פניו, צוח ככרוביא ומתרה בו: חוזר כך! משא בכיסך; עה פה תבא ולא תוסף! מצחו מהקמט ושחוק מר מעקם את שפתיו והוא נדחף הלאה, ובלוי ראות הוליוכו אותו רגליו אל מחוז הפצו. הוא יושב על גבי הקרקע ונחבא בסבך הערבות אשר על שפת הנהר, מרביץ את ראשו ומסתכל על כבואה שלו. דומה כאלו פניו הלבניו וקמט. מכוער נתהוה על מצחו מה נמלצו דברי חז"ל, "מרכה נכסים מרכה דאגה". כמה יסורים ודבדובי נפש הוא סובל עתה ממלא קמץ על-מרורים, אשר זכה בו מן ההפקר! האם לא היה מטיב לעשות להפטר ממציאתו כפעם אחת? אולי ישליך את התיק, "בבל-מבל-בל" המימה, וחסל! הוא מוציא את התיק ופותחו. פתילי

הטבק מתכרכמים לעיניו וריחם נודף ומגרה את עצביו. הוא חושף את הציגרטת, אשר התחיל לעשות ונומרה, ותוחבה בפיו, משפשף נפרוד בדופן הקופסא ומעלה בה אש ומגיעו בקצה הפפירוס ומוציץ לתיאבון... קול מצעדי איש הפחידהו פתאום. נגלה קלונו! אולי הלך איש בעקבותיו וראה את השערוריה אשר עשה! הוא מסתיר חיש את הציגרטת בשרוולו ומפנה את ראשו לאחוריו. אין דבר. אכר הודך להמו, ונושא כד מים מן המכוע לחבריו העובדים שמה במעלה ההר, ואינו רואה אותו כלל. הוא מחכה עד שיעבור האכר ומרגיש פתאים צרבת בריו. אש הציגרטת אחזה כבהנתו וזרועו נבוהה. הוא מחנק את צעקת הכאב המתפרץ לצאת מגרונו, טובל את ידו במים ומכבה את האש. אך בשרו עליו לא יבאב כמו לבו, אשר התחיל נוקפי. רבש"ע! מה המעשה אשר עשה!... הוא עבר עבירות חמורות... עבירה גוררת עבירה, כמה אבות מלאכה עשה!... בעטיה של הגאת רנע נעשה רשע לפני המקום ואכר את חלקו לעולם הבא! הוא חושף את התיק וזורקו בעצב נכזה אל שבלת המים, סופק את כפיו, מהגולל ומהפתל כנחש על הארץ וקורא ביאוש:

— וי וי! הוי ואבוי! מה נואלתי בי לא עמרתי בנסיון!

להאריהם, המתחברים לאחרים בכל ענין צבורי ואינם נוהגים את הסרים למשמעתם להבוע שום זכות ומשפט, ימעכבים את אחריהם ישראל, האינם מהכונים חלילה לשם שמים? או שארו בצד השני, להכריח, למשל את הרבולוציאני ד"ר חיים זשימלובסקי, המתחפש ככהן נוצרי ודורש בפנים של יראה שמים מאת היהודים להכיר את הדת הנצרית ואת כל יסודיה ופרמיה, שארו את פיו אם לא לשם שמים הוא מתכוון. הוא מבקש את ארקים ואינו מוציא רק אצל אחרים והוא לובש עורות גדיי עזים והולך — יגניב את ההרפים... אך אחת שכחו המתחפשים האלה, כי הקול קול יעקב, ורק אב אמתו כיצחק אבינו לא השגיח על הקול, הסוהר את האית החיצוני של עורוה גדיי העזים, אכר המתחפשים להמעות את זרים בסיומן חיצוני בלתי מובהק כעורות גדיי עזים, יפגשו רק בלעג ובנגעה וכבוז, כאשר אך העבור שעה הצורך בחנפים, הנרחקים למקימיה שאין בהם חפץ, יגרשום בחרפה, הלא הקול קול יעקב ומעיה אי אפשריה היא. הקול, הדורש התקרבות הרחוקים, יוצא בעניה, כהכנעה בקול עני כפתח, הדורש חסד חנם, יעקב נשאר יעקב גם אם יקבל עליו לאומיות כל האומות שבעולם, גם אם ימיר את דתו ויטביר שבע מבלות ויהראה בחיץ בעשו גמור — הקול קול יעקב ויהיה בעיני כל כמתעתע ויביא על עצמו קללה ולא ברכה.

היו ימים שהאשכנזים שמחו בבוא אליהם בני יעקב ועורות גדיי עזים על ידיהם ועל הלכת צוארם כבני עשו גמורים ואמרו: אחינו אתה, אב אחד לכלנו. על הקול קול יעקב לא השגיחו, אטמו אזניהם לבל ישמעוהו. והיום אזניהם פקוחות ואך ישמעו את הקול יכרחו מפניו ולא יועיל המסיה של עורות שעירים. היום מבדילים את ישראל בהצעה שמיד. היו ימים שגם הרוסים קבלו ברצון את לבושי העורות הזרים, ארבה טרחו בעצמם לשום את העורות השעירים על הצואר החלק של יעקב. באונם קצצו לו את מעילו הארוך, את פאותיו ואת זקנו וגורו, שנשי ישראל הגדלנה פרא שער ראשן ובהי-ספר רוסיים בנו לו ובעל כרחו חטפו בניו מורעותיו, לגדלם בעורות גדיי עזים כהור בני עשו, וענשו קשה את מי שאינו מתחפש. והיום עונשים ברוסיה את כל מתחפש המתפרי כסתות על כל אצילי ירי לצורך נפשות, היום עונשים את המלמרים המורים מעט רוסיה לבני יהודים. היום רוצים ברוסיה לרחות את היהודים גם מן הצבא. אין מאמין היום למתחפשים, כי הקול קול יעקב.

רק המדיארים והפולנים עודם רוצים בלבושי עורות גדיי עזים למען כחש. והם שומעים כנחת את דברי יעקב הנאמרים כחיל ובהרה. „אני עשו בכורך“. בקורת רוח הם מקבלים את המטעמים מידי לבושי העורות, גם יאצילו ברכה בעבורם. אבל איה הברכות ההן? אין לנו לא מל השמים ולא משמני הארץ, רק קנאת עשו יש לנו על הברכות, שקחנו לבושי עורות גדיי העזים, אע"פ שרא חלו בני. כי הקול קול יעקב ובל העמל והיגיעה השנות את הקול לא הצליחו עד כה. היצליחו לעתיד? שטרנבאך ולוונשטיין אימרים בן ואנחנו אימרים: לא באל"ף. המחמט.

מכתבים מטרי המדינה.

קראקא. בישיבת מועצת הקהל ביום א' ש"ז תחת ראשות נשיא הקהלה ד"ר מילעם הרציה הוב"ר על אדות הבחירות החדשות למועצת הקהל, הצריכה להיות עד סוף השנה הזאת ודרש לבחור ועד הבחירות, אשר יערוך את רשימות הבחורים יכו, שעליהן להיות מונחות ששה שבועות לפני הבחירות. ד"ר פישלוביץ הציע לרחות את הבחירות עד אשר תשובנה התקנות החדשות מן הנציבות ואפשרות היות לבחור פרנסים גם מן הקוריה הכללית, כי כנראה כבר החזיר המניסטריום את התקנות ללבוב ובקרוב תהינה באישיות. הוב"ר ענה, כי עליו להנהג ע"פ התקנות ואין להשמיט את הבחירה. וכאשר יהיה בלבוב בימים

האלה ידרוש אצל הנציבות ואם תהינה שם התקנות ישתרל למחר את החזרתן והבחירה הכללית תהיה ביחד עם הבחירות הקבועות. ד"ר איגנצי לנדא דרש להשמיט עכ"פ את מניו הועד על שישוב הנשיא ועוד תהיה עה לקבוע את הועד. הדעות נמנו ונמרו, שהועד יקבע אך את פהקאות הבחירות לא יכינו עד שיוב הנשיא. הפרנס מר יצחק בוימניגר שאל אם גם כוררי הרב יבחרו כחדש. הושב"ר ענה, כי הבוררים הישנים ישארו עד שיבחר הרב. חברי הועד הם: קוריה הראשונה הנשיא ד"ר מילעם ומשנהו ד"ר ר' לנדא, ציר ועד המדינה ד"ר איגנצי לנדא, מר עהרנפריין וד"ר דוד זיסקינד; קוריה השנית מר פינחס לנדא, מר נ' גולדגרם, מר ה' היימאן, מר. נ' גולדגרם, מר ווילרס לנדא ומר וו' ליבלינג; קוריה השלישית משנה הנשיא מר א' מרגלית, מר נ' לנגרק, מר ה' גרום, מר וו' פרידמאן ומר יואל הורצר.

בשביעי יסוד המוניאום היהודי בקראקא נבחר הועד הזה: הנשיא ד"ר מילעם ושני משניו ד"ר לנדא וא' מרגלית — וראשי כל הועדים, מר יצחק באומינגר, מר שמואל לנדא, מר היימאן, ד"ר איגנצי לנדא. ומן החוץ: משנה ראש האזרחים יוסף סארע, הרב ד"ר הון, מר ל' גולדטשיין, מר ו' יורקוויטש, ד"ר א' שווארץ, ד"ר א' שטרנשום, הר"ח פ' ה' וועטשטיין וע"פ הצעה הפרנס מר דיימשער גם הביד"צ. — היתה פה אספת סניף הח' כל ישראל חברים הווינית (אליאנץ), שהשתתפו בה חשובי עירנו. מזכיר הח' הרב ד"ר א' קאמינקא מוויין הרציה על אדותערך החברה ענה ופעולותיה בעבר וכהיה והכניה העבודה לעתיד. בוכוח השתתפו נשיא הקהלה ד"ר מילעם, משנהו ד"ר ר' לנדא, ד"ר קרונגולד, הוועץ הקיסרי מר יצחק הולצר ומר קאופמאן. נבחרו לועד החדש, ראש הפרופסור ד"ר יוסף רוזנבלאט, למזכיר מר ה' קאופמאן, לגזכר מר נ' וואסערברג, חברי הועד ד"ר ש' מילעם, ד"ר א' מילעם, ד"ר ר' לנדא, הרוקח מר ל' רוזנברג, הרופא ד"ר וו' קרונגולד, הוועץ הקיסרי מר יצחק הולצר, מר יוליום שנווסר ומר יהודה בירנבאוכ.

מכתב מטורקיא.

קושטא. עהוני סאלוניקי מבשרים בשורות חשובות על אדות יהודי הימן בערב הדרומית. הם יושבים בשלום עם שבטי הערבים וביחוד עם ה"והבים" וישובי המדבריות (דהם קרובה יותר לדה ישראל מאשר לדה מחמד. המע). לפני שנים אחדות נלחצו ונרדפו. אז נשלח שמה הרב ר' יצחק שאול וענה מסר את אשר ראה ופעל לממשלה. הוא הצליח לעשות שלום בין הערבים ובין היהודים.

בירושלים נוסד ועד בין היהודים, להספיק ליהודים הלוקחים לצבא כלי לבן וחפצים אחרים. הועד יתמוך בידי המשפחות העניות, שאביהן עובד בצבא, בפעם הראשונה נקבצו ששת אלפי פרנק. אם יהיה צורך יקרא הועד גם לעזרת אחינו כאירפה. ועד בזה נוסד גם כסאלוניקי. ראש הרכנים משתדל לפטור את מורי בתי הספר של היהודים מעבודת הצבא.

יש מודיעים, כי תלמידי הישיבות אינם פטורים מעבודת הצבא, ואין זה נכון, כי אלה המתבוננים להיות רבנים פטורים, אבל אי אפשר לפטור את כל לומדי גפ"ה מן הצבא.

לבסא הרבנות באדריאנופול יהמנה הרב ר' חיים וויג'דאנו מבוקארסט.

בסאלוניקי תהיה בפעם הראשונה תערוכה יהודית. המעריבים מצאו חן והתעוררו לפעולות חרשות.

חמדא הפחה, והמניסטר לנכסי הממשלה, הציע הצעה לפני הויוזר הגדול לשובה יהודי בכל. מירושלם באה שמועה נוראה. בידוע יש רשות ליהודים ללדת רק במעלות הראשונות למערת המכפלה

אשר בחברון ולא לתוך המערה. לפני ימים אחדים טעה יהודי אחד וירד שמה. העם המתמרמר קרעוהו לגזרים. היהודים קבלו לפני החכם בשי'ר' חיים נחום.

החכם בשי' כנר טרח הרבה בדבר הפתקא הארומה הנהנה ליהודים העולים לא"י לאוה, כי אין להם רשות להתעכב שם רק שלשה חדשים והגזרה עוד לא כמלה. ענה רב ר' עזר הפעם עם המניסטר לעניני הפנים מלעט בעי' והוא אמר לו, כי הפתקא נתנה רק ליהודי דוסיא ורומניא וממשלות הארצות האלה צריכות לבא בדברים על זה עם המניסטר הטורקי לעניני החוץ. הוא מכין הצעה בענין להפרלמנט כספיון הבאה, ולע"ע אין לבטל את המנהג. העתון הספרדי „על מעעפוי“ האנטיציוני כותב, כי בזאת אשמה הציונות, שאין הממשלה רוצה לבטל מנהג של שלטון היחיד, והעתון הציוני „אורור“ ענה, כי אם כן זאת היא פעולת אלה, אשר ע"י לשון הרעה הטילו חשך בציונות ועל פעולותיה, שהם לכרכה לארץ וראוים הם להיות לקלה ולחרפה. כאשר יבא הדבר לפני הפרלמנט צריכים יהיו העתומנים לפתוח שעריהם לציונים, למען יכניסו לארץ הון והתקדמות. הריב הישן בין הציונים ומהננדיהם התגלע גם בטורקיא. סכת הריב היה מאמרו של נחום סקלוב כ„על מעעפוי“, שעורכו לא שמח בו מאד. בן בריתו אויה גד פראנקו בא לעזרהו וכותב, כי היהודים צריכים להתבולל וכי חרפה ובגידה היא ההתימרות במודת יהודית. לציונים — הוא כותב — הלא יש מטרה פוליטית, כי הם רוצים דוקא בפלשתינה, להאחו בה ולכרכה על יתר הארצות. והוא מוסיף להוכיח גם את החכם בשי'ר' חיים נחום על השתדלו לבטל את הפתקא הארומה, אף שאינו יכול לערוך בעד היהודים העולים, כי נאמנים יהיו למלכות. וה„מעעפוי“ מסכים לדבריו ומצדיקו. כמובן מהמרמים בני הנעורים והיהודים הלאומיים על המעל הזה ושולחים מחאות. ה„אורור“ ו„היהודים“ מגידים לו את האמת בפניו והוא אינו חושש לזה ונלחם בציונות בעוז הראוי לדבר הגון מזה ומרכה דברים ברוח אנטישמי גמור. ה„מעעפוי“ מחזיק את הציונות כחוס ואע"פ שגדולי הטורקים אומרים, שאין בה פרוד בממלכה, בעיניו היא סכנה למלכות העהומנית כהנועה שבתני צבי בשעתה.

והבוגד הזה מושך גם דברי תורה לעזרהו. הוא משתמש למשל במאמר „צדקה עשה הקב"ה לישראל שפורם בין האומות" ומעלים עיניו מכמה פסוקים ודברי חז"ל המדברים על קבוץ גלויות וגאולה. הדה היהודית, הוא אומר, עושה את כל האנושות, לאחים והציונות מפרידה בין ישראל לעמים ומקלקלה את היהדות. זאת ועוד יותר נכתב ענה בעתונים הספרדיים. אך אות הזמן הוא, כי הציונים בעיר הממלכה הולכים ומתרכים מיום ליום ולא מעט עזר לזה הערעור שקם נגדה. ה„מעעפוי“ הפיל פחדו על הרבנים ואינם נוהגים לדרוש כבתי הכנסיות דרשות ציוניות. מתגנדי הציונים עושים גם את השפה העברית כמותרות. כל העמים בטורקיא מחזיקים בלשונותם ורק הלשון העברית צריכה להקבר. אך כל המלחמה הזאת לא תזיק ליהודים האמתים, היא החוקם לשמור על רוחם הלאומי. אבל מה נעשה ופעולה היהודים הבוגדים כבר העירה עלינו גם אנטישמות בטורקיא, שמעולם לא ידענוהו פה. כן כותב טורקי אנטישמי אבוציא מעופיק, כי הממלכה העהומנית אין לה לירא לא מפני הפאנהלניסמוס ולא מפני הפאנסלביסמוס רק מפני הציונות! אמנם הטורקים אוהבינו כבר ענוהו כאולתו, אבל העובדא קימה, כי הזמורה הזרה האירפית הזאת כבר הכתה שרש גם בטורקיא והיא עולה כפורחה. אלה רועיק ישראל!

יעקב פרחיה.

מכתב מאמריקה.

שיקאנא. אחר שני שבועות דרישות וחקירות בעון ראש השוטרים מיקאנן מרבע „המאור האדום“, שנאשם על קחתו שחד מסחרי הנפשות ובעל בתי

שפיכת דם בגלל נערה גנובה. בעיר ראדום כפולן הרוסית הביאו גונבי נערות יהודיות נערה יהודית אל הכהן הקתולי להמיר דתה. סרוביה אשר בעיר ארנו לה וכאשר הוליכוהו כהן הנשמות בשבוע שעבר אל בית הספרות נגשו סרוביה ותפשו בה ונשאיה אל ביתם וההמון הקתולי נכהל כל כך עד אשר לא מחו אבל אח"כ התעוררו והרמו קול צעקה: הנו את היהודים! ומלחמה קמה כחוק ומהובח רבה. אלפי אנשים התקבצו ואוהבי מנוחה התחבאו בבתיהם, החניית נסגרו ופחד פגרום נפל על היהודים. נוצרי אחד נפל הלל ביריה ויהודי אחד נרצעה גלגלתו. הפוליציא השקיטה את העיר כמרט גדול. הנערה לא נמצאה.

מחיי ההתבוללות. ענין חדש השיגו צוררינו, לעשות כזאת עמנו לשמצה ואת הצבור היהודי ערכים בעון היחיד. איזה דקטור משה כהן, רופא צעיר, בן להורים נאמנים לדת ישראל, שרת את אחד הפרופסורים בבית הלימוד הגבוה בפראג. שם דבקה נפשו באשה נוצרית, אשת בעל בית המרוח טראק וגם היא חשקה בו ושניהם זממו להמית את הבעל והיא תנשא לו. לפני שני חדשים העביר המניסטרום לחנוך את הד"ר כהן למשרנוכיץ ומשם הריץ מכתבים אל אוהבתו בסמן poste restante Z. אחד המכתבים האלה נתחב במקרה בדרך אל תוך עתון זו והגיע אל בעל העתון, שלא ידע שאינו שלו. זה פתח את המכתב ומצא בו סם לבן ופתקא סמוכה לו ועליה כתוב: ישימי את השעור האחרון הזה כמוזן ופועולתו תכא כמורה". האיש נכהל ומטר את המכתב בירי הפוליציא וזו שלחה שוטרי סתר, לארוב על מקבל המכתבים בסמן הזה. ובן נתפשה האשה הנואפת בפראג ועוגבה משה כהן במשרנוכיץ. בעל האשה מעיר, כי זה פעמים אחדות הרגיש געלי נפש אחרי האכילה וכפי הנראה כבר שמה כמה פעמים רעל בתבשילו. והיא מבטיחה, כי לא השתמשה כלל בסם. שנשלח לה. זהו חמר טוב למנדינו ויעשו ממנו בעין עליכת דם. ומי גרם לנו כתוכנו סורר כזה. שלא ידענוהו זה שנות אלפים? הלא הוא ביה"ס הזה, ששתי הכתות הקיצוניות שלנו מכריחות אותנו לשלוח שמה את בני היהודים וגם בני החרדים ומונעים אותנו מיסד ב"ס ליהודים כפני עצמם. אשר ילמדו בו בנינו תורה ודת ומסר יהודי.

ארזי הלכנון. בעת העתיקה היה יער הלכנון תפארת ארץ ישראל וסוריא, הוא הספיק עצי בנין לא רק לערי הממלכה ירושלם, שומרון, דמשק וצור, כי אם גם לערי אשור ופרס. המלך שלמה העסיק רבבות פועלים בעבודת עצי הלכנון ועוד המלך הורדוס השתמש בארזי הלכנון לבניינו. עם שוממות הארץ שמש גם הר הלכנון, ארזיו וכרושיו נשמרו ובזמן הזה לא נשארו על הר הלכנון רק כארבע מאות ארזים, שגם הם הולכים ונכים באין שומר עליהם. עתה שם נציב הר הלכנון רוסטם הפחה לכ לארזי הלכנון והעמיד שומרים עליהם ואסר על ארחות הישמעאלים לשכונ סמוך להם. להצית אש בהר או לרעות מקניהם. גם השוכר ענה מאז לזכרון ענוש יענוש. עדר מקנה הרועה על ההר יחרם.

היהודים בקורדיסטאן. על הררי קורדיסטאן כמזרח ארצות ככל ואשור, הנקראים בדברי הנביאים "הרי נשף" ובתלמוד "הרי חשף", יושבים היום כשנים עשר אלף יהודים, שרוד קמן מרכבות היהודים, שישבו שם בימי מרם, כי הם מצאצאי גולי אשור. הם עניים מרודים, כוזיים ושפלים, אין להם אפ כירכ"ג וחדר קמן משמש להם למקום תפלה. העשירים שבהם יושבים כחניות קטנות ומכרים ארג וכשמים, פצתם הם סרטורים למזרחים מחוץ לארץ ורוכס סוככים בכפרים. לננות מיד האכרים מעט יכול השרה, צמר ועורות כחלוף כסחורות קלי ערך. כניהם הקטנים סוככים בערים ומרכלם על קרסדיהם. קצתם רופאים ורוקחים מכלי אשר למדו את חכמת הרפואה, הם מרפאים כלחשים ובקסיעות. מנרשים רוחות רעות ועין רעה. כחיותם מצויים כשרה עם מרכלתם הם נופלים בידי שוודים וכאבדם כל אשר להם יכרוח אל כהן סחמדי ומירו דתם ויעזבו בני ביתם לאנחות. הם מדברים עוד היום ארמית, לשון הגמרא הבבלית. סוחרים יהודים ברוסיא. יהודי באוסטריא הרוצה לנסוע לרוסיא צריך, כידוע, להביא אל הקונסול הרוסי

הכתים והפקידים והוצאת רבה על חכרת הפקידים, שהם גרמו את הפגרום הנורא כיהודי ביאליסטוק. הילרוזן היה מליז היהודים הנוזקים בפגרום הביאליסטוקי כמשפט השוודים והרוצחים. כנאמו הוניה, כי בעם הדל הרוסי אין כל שנאה ליהודים, וסכת הפגרום היתה הסתר מצד הבורוקרטיה והצבא ותחלת הפגרום היתה יריה ע"י אנשי צבא. גם רוכיה שהיהודים נאמנים לממשלת מלכות, כי הם מטבעם נוטים למלכות, כמו שכאסו בימי קדם בממשלת השופטים ודרשו מלך. מניה"ד כקש לרוציא את הנאשמים הפשי, כי אף אם יוציאום חיבים תחוננם הממשלה. המשפט הוא סנוציוני, כי בפעם הראשונה נרון עורך דין על דבריו שדבר כבי"ד גדולי האדווקטים הרוסים כאו ללמד עליו זכות ולחצילו. כי הם רואים בזה גזלת זכות עורכי הדין לדבר כבי"ד כל מה שהם יודעים. משפט מלמדים. שלש מאות מלמדים כגורודנא הזמנו לדין של ענשים על אשר למדו כחדריהם לא רק תורה, כי אם גם השפה הרוסית.

פרנסות היהודים באונגריין. ועד הפלך ברג באונגריין הצפונית החליט, כי ביום א', כהן נוצרי, בימי השוק וכימי הלמחה לצבא יהיו כל בתי המיזנה סגורים. המזונים היהודים, שהיו צפויים לאכור פרנסתם, ערערו על ההחלטה לפני המניסטרום והוא כמל את ההחלטה. שוד. ממילעץ מודיענו מר' ש' הורניק, כי כמ"ש בשעה ב' אחרי חצי הלילה התפרט שווד אל בית המוזן ישמאל זילבר ישם לגנוב. כמרם כל מה מעשהו הרגיש מר זיכר ותפשו בין זרועותיו. השווד הוציא אקרה וירה מאחוריו ומחצו כוודעו, אז הרפה ממנו והשווד ברח ותעה כל הלילה ובקר פגע בו וזשנדרם. הוא ירה גם על הוונדרים, אך החמיא מטרותו. כמוף נתפש ומפיו נודע, כי הוא חבר לחבורת שוודים, העושה מעשיה ככל גליציא. — ביום ג' שבוע שעבר דמר נער בן י"ד שנים. פועל אצל סוחרי הנוצות, את חברו הפועל ישמאל שייער, כחור בן כ"ג, כסכין חד ונכב את ריאתו. הוא מפרפר בין החיים והמות. הרוצח הקמן נמלט ואין יודע מקומו.

קהל מחלל שבת. מלנוכ כותבים לנו, שהיהודים החרדים מתמרמים על הנהגת הקהל, העובדה בשבת בתקון דרכי כתייה וזה נשנה ונשלש כמו להכעים את היהודים החרדים משלמי רוב המסים להחלה. בבית השייך לקהל יש ביהמ"ד לציונים חרדים ואינם יכולים להביט כחלל הקהל את השבת לעיניהם והרכנים והכיד"צ רואים ויודעים ומחשים.

יהודי רומניא בפרלמנט האוסטרי. כישוכה האחרונה של בית הנבחרים האוסטרי הכניסו הצירים הסוציאליים אינטרפלציא אל הממשלה ע"ד רשעת הממשלה הרומנית נגד היהודים, שהיא מחזיקה אותם כורים. אע"פ שהם ממלאים כל חובות אזרחים לארץ מולדתם ולמדת הברית הברלינית. וע"פ המנהג הזה היא מגרשה כחפצה כל איש, שאינו טוב בעיניה אך מחוץ לגבול. לאוסטריא, כאלו היתה אוסטריא קדוניה לפושעים של דומניא. היהודים האלה אינם אזרחים בשום ארץ אחרת רק ברומניא ואיך תוכל ממשלת אוסטריא להביט כמנוחה, שרומניא מגרשתם לאוסטריא? השואלים דרשו מאת הממשלה, להכריח את רומניא, לקים את הברית הברלינית. הסכה לאינטרפלציא היתה גרוש מנהיג הסוציאליים הרומנים רובכסמי מרומניא ע"פ חוק הזדים. אע"פ שהוא אינו יהודי כלל. עוד כה שתקו הסוציאליים כאשר לא נגע הדבר לעצמם. ¶

שלשה מניסטרים יהודים. במניסטרום הדמוקרטי החדש כדנטרק ישנם שלשה יהודים: ראש המניסטרום צאהלע, שהוא גם מניסטרי לצבא, ד"ר עדוארד בראנדעס (אחי הסופר המכקר המפואר בעולם גיאורג בראנדעס) מניסטרי לפינינץ והיילבוט מניסטרי למסחר. הם התנו עם המלך את התנאים האלה: שלא ילכשו כגרי שרד לפני המלך ושל לא יצטרכו לקבל אותות כבוד ושלא יכנום כתאר עקסצלנטי. באירפה לא היה עוד כה לשום ממלכה מניסטרום יהודי כזה.

נבלה. בארסה נגלתה נבלה, ישעשו מנהלי בית הספרות היהודי, לכבוד מתים עשירים הוציאו עצמות מתים עניים, שאין להן מצבות, ולהרויח כברים חרשים. את העצמות שרפו או השליכונו כבור יחד.

זוניה. נמצא חייב ככית המשפט, ע"פ העדים היהודים האחים פראנק. ענשי מאחד עד חמש שנים, אך הרשית בידו להעלות את המשפט לבית-הדין הגבוה. — ככית מלונם של האחים פראנק דרו ג"כ עלמות אין מספר, אשר היו זיונות וגם לבעלות בהי זוניה; חוץ משבר הדירה שלמו הפראנק גם קצת משכרן כרי חדש כחדשו בעד דשינוי ומחסהו. המעיר יוליוס פראנק נהשב ליהודי חרד על דת והוא ראש קהל עדה "אנשי-קלוויא", קהלה הנודעה ליותר ארתודוכסית. הוא הודה למשפט, כי שלשה כתי זונות יש לו והם מביאים לו סך גדול ככר שנה ועסק טוב הוא. הענינים האנגלים מפלו הרבה בענין הזה והיה חלול השם עצום, כי עשו את כל יהודי דורנו ערכים כזה. הם כתבו: "הנואפים בזמן ההלמוד היו נענשים בסקילה, לפני הורות אחרים החרימו הרבנים את העוסקים בעסקים כאלה, ועזה היהודים הארתודוכסים כוחרים באיש כזה לראש קהלם, ואין פרא כי 75% מהעסק הנעים והמעשיר הזה בידו 175.000 יהודים הם". אמנם היהודים מהרו לגול מעליהם את החרפה. פראנק בקראו דעת העהונים מחל על משרת ראש הקהל. ושבעים רבנים ומנהלי חברות ואונדות נאספו פה בקראו נגר על "אנשי קלוויא" ככלל ועל כחיהתם כפראנק לראשם כפרט וזה טופס ההחלטה, שנפרסמה בעהונים: "אנחנו הרבנים ומנהיגי עדות, אשר נאספנו פה היום, מודיעים, כי רעה הזנות זרה וחדשה היא בקרב עמנו בארצות הברית וכארגנטינא ואף שמצויה היא בין היהודים לראבון לבנו, לא ניכר החשבה, הרעה היהודים בארץ הזאת", ולפי דתנו אין רשות לאיש כפראנק להיות מנהל צבור". אדאקף קרום, נשיא הסתדרות "כני כרית" בארצות הברית הכתיח לראשי העיר, כי יעורם ככסף וכמעשה לפתור את שיקאגא, מהיות מקום סחרי הנשים, ואת אהיו מהעסק הזה.

מקרב ומרחוק.

שוונת. כמדנית סרביא סמה שאלה פוליטית חרשה. כבור המלך פטרי, הפרינץ גיאורג, שמחל על המלוכה כהרגו את עבדו, חושק לשוב להשיג את משפט הככירה, למלך תחת אביו. והגמון אחד בעיר ניש חש לעזרתו. הוא ספר לחבריו הכהנים, כי אלהיו נגלה אליו כחלום ואמר לו, כי הוא מוצף על הסרבים על אשר דחו את כבור המלך מן הסלובה ולא יעתר להם ער אשר ישיבו לו את זכותו. — חכרת הגיאוגרפים כאמריקה הכריעו לע"ע בריב אשר בין סוק ופירי מגלי הציר הצפוני למזכת האחרון וקבעו ועד לכדום כתבי מוק. — ככוורסט בירת רומניא היתה מלחמה כחוצות בין סוציאליים ושוטרים ודם נשפך, יען גרשה הפוליציא את מנהלם ראקובסמי כתור זו והוא כרצותו להוכיח, כי אזרח רומני הוא נבלא. הסוציאליים ככל העודם רבים את ריב כחרם. — כפארינ נכסעה האדמה כתוך העיר ובלעה איש ואשה. את האיש הצילו ועד האשה נפלו רכבי ארמה וחול וכסוה. כל הכתים סכיב כסכנה. — המניסטרום לעבודה באוסטריא יתחיל למכור רדיום, החמר הנפלא המאיר כשמש ומרפא חולים ועושה פלאים חמיים. מחיר גראם אחד הוא ששים אלף כתר. — החוליע עברה מרוסיא לפרוסיא והיתה להתפשת שם. — בוויץ מקבצים כסף להציב מצבת זכרון לאמן התיאטרוני היהודי אדולף. — באחוות הגראף דרוחובסקי כמדנית וולין פרצו האכרים מפני אדוניהם והרגו אחד מפקידיו. השוטרים ירו עליהם והמיתו תשעה מהם. האכרים התגברו כסוף והניסו את השיטרים. — כפראקא ככאה הפוליציא חכל מרגכים רוסים. — כפרם פרצה שוב מרידה כמערכ מצד המחזיקים כנושנות, שנחפנו לשוודים. רוסיא השיבה שמה מחנה צבא לשמור את הקונסולים.

משפט הילרוזן. בכית הדין לענשים כגורודנא כלישא התחיל משפט עורך הדין היהודי הילרוזן איש פטרבורג. הנאשם בעון מרידה והמתת הפועלים כבעלי

הלא יש תקוה כי אקדמיה יהודית תגדל ותאדיר את המעיף החדש הזה אשר לתרבות ישראל. האקדמיה תתן משען ועזר למעשי ידי יחידים, תוציא לאור פעלים הממונים כיום בחשך באוצרות הספרים ותערוך את הוצאות הספרים אשר לאגדות החכמים והסופרים.

מתהווה איינוער	דבורה כתבן
מאורשים כח' מרחשון תר"ע	פּעטשעניץ.
אהרן שוממער	יוטא וויעזעלבערג
מאורשים מרחשון תר"ע	בורשטין
יעקבא ויענעל	פּעפיא ראוענבליטה
מאורשים כח' מרחשון תר"ע	קאנטישנא
רודניק ע"ג סא	

תול במל ברכתי כמז"מ לש"ב מר אבא אפנצלר מכושאמש לארוסו עם מ' מרים דרימער מוויזניץ מז"מ להוריהם.

יעקב פרענקל — סמינסלב. כמז"מ לרענו מר חיים איינהארן מטשארניקונוץ לארוסו עם מ' הינדע וויינשטיין מקאראלובקע ומז"מ להוריו. קהת מאיר קעניגסבערג וזלמן עדעלשטיין מטשארנאקאנצע.

ברגשי ידירות הנני מגיש זר פרחים וכמז"מ להונג החשוב מר יעקב פריעד ומ' בתיה ראטה לארוסו.

נחום אויערבאך — קולומיה. כמז"מ לירידי מר משה פעטראווער לארוסו נחום אויערבאך — קולומיה.

מקרב לכבי אברך כמז"מ את רעי מר מרדכי שטיענליץ לארוסו עם מ' חיה יאקאבער מקאלוואריע שכנה קארמאגענער — דאמבראווא.

ברגשי ידירות אביע כמז"מ לירידי הנאמן מר מדרכי שטיענליץ מדאמבראווא לארוסו.

מאיר ליכט — לובאש.

ברגשי אהבה וידירות אברך מעמק לבי את ירידי חוקר מר מהתיוו איינוער בן הרב ר' יוסף יושע דומ"צ לארוסו עם בת הג' מו"ה יואל כתבן. מז"מ להוריו.

ישעיהו שחמך — פעטשעניץ.

מעמק לבי אברך את ירידי מר אליעזר שטרן מטורקא לארוסו.

ש. רונלר.

הוצאת „השרון", פשמישל.

הדשה בספרות החנוכית.

„ש פ ת נ ו"

ספר למוד השפה העברית עפ"י השטה הטבעית. עם תמונות וציורים. מאת דפאל סופרמן וצבי שרפשטיין. חלקראשון. — (לשנת הלמוד הראשונה).

אלפאריביתא ומקראה

מחירו כתר ועשרים הלר. פורטא 5 הלר. — „שפתנו" הנהו עפ"י סדורו המצוי, הדרגתו הנכונה, תכנו המענין והמועיל והדהו החיצוני — האלפון המשוכלל היחודי, העולה על כל הקודמים. פרוספקט מפורט ישלח לכל דורש המכירה הראשית במסרה אל :

Amkraut & Freund, Przemyśl (Galizien).

נמצא להמכר גם בכמה"ם החדש S. Fenig Sanok. מורים וועדים יקבלו הנחה.

כשבתם בתוך אקדמיה יהודית, לעמוד כמלאכי שלום בין הרוח הפילוסופי אשר לדורנו זה ובין רוח ישראל, אשר אין תליפות לו. ואולם העבודה הראשית כשדה החכמה היה תהיה לחכמה הנקובה בשם חכמת ישראל, אשר נוסדה במאה ה"ט למסדה"נ ביד צונץ ויוסט, קרובמל ודפפורט, רגיו ולוצשו, ניגר ופרנקל, נרץ וויס, מונק ושמינשנידר. החכמה הזאת, אשר עד בה שמה מעינה יותר בחקר הלשון, בדברי הימים ובחקר הדת, הדכה לעבוד מעתה את עבודת חקר הנפש, פילוסופיה ותורת המוסר והמדות. ותחת אשר עד בה היה ראש מושבה בגרמניה, הרחיב מקום משכנותיה עד רוסיה. ואל פעלי החכמים אשר נקבו בשמות, יחבר פרי רוח לצרום ושמינמל, אחד-העם ודונבוב. חכמת ישראל חברה ומחברה אל הספרות העברית והיהודית, ועל האקדמיה היבנאית להיות איפוא גם אקדמיה לספרות. החכמים אשר אין נפשם אל אקדמיה לספרות, במכס נרדוי, למשל, ישיבו נא אל לבם, כי, כאשר ליהודים, כבד מאד להכדיל בין חכמת ישראל ובין ספרותה. הדאגה כי אקדמיה ספרותית העצור בעד ההתפתחות האישית, בשומה משמרה כספרות ביד מערכת פקידה, מעצור אשר מי יודע אם לא הגדל רעתו מרעה מהומה ועוובה ולא סדרים בעבדת הרוח — הדאגה הזאת אין לה כל יסוד. הרוח העברי לאיש ואיש הולך קוממיות מעולם, וכל מוסד לא יצלה עליו לבלוא אותו או לשום לו גבולה.

* * *

השאלה: מה יחשב על הספרות היהודית? היא ענין אשר יש לענות בו כבה וככה. היחשב עליה כל אשר נכתב עברית, יהודית-אשכנזית או כל אשר נכתב ביד איש יהודי או כל אשר ידבר בו על ענין יהודי? אחרי אשר יש ספרות יהודית גם בלשונות אחרות ואנשי החכמה וההגיון העברים העשירו את הספרות הנכבדות, והחמר ההיסטורי או ההגרי אשר לעם אחד יהיה פעמים רבות למשל ידים לסופרי העמים האחרים, על בן עלינו לבקש לספרות היהודית גבולות אחרים. הספרות היהודית הכיל כל אשר יהגו ובל אשר יביעו על פי דרך הרוח העברי. הרוח העברי יתגלה, כראש, בלשון העברית ובלשונות אשר עלו על שפת עם היהודים מאות שנים. הרוח העברי ילכש עור ובשר בגדולי ישראל, הרוח העברי יתפעם בדברי ימינו, במסרת אבותינו ובהגדותינו. אך הספר אשר לא נתן בו הרוח העברי בדעה, או בלא דעת נפש, אף כי כתוב הוא ביד איש עברי, וגם בלשון העברית, ככל זאת לא יחשב, כליל, על ספרותנו. אפס כי כבד הוא לברר את הרוח העברי הזה, מה הוא וכמה יודע. נקל לחוש את הרוח הזה מההות אותו באותות. אם כה ואם כה, הנה חבר חכמים וחרשים, חברי האקדמיה, מצא תמצא ידם להם לחרוץ משפט צדק בדבר הזה.

אדברה נא בזה דבר עוד על ענין אחר. ישנם פעלים רבים הנחשבים על שתי ספרות יחד. כאשר אין כל ספק כי יש ספר אשר הוא גם פרי רוח עם אחד גם קנין הספרות הכללית, כן ישנם ילידי רוח אשר יוכלו להתפקד בתוך ספרות שני עמים. ספרי שפינוזה, הכתובים רומית, מקור חכמה הם לכל אנשי הרוח בכני האדם והם יוכלו להתחשב כספרי המחקר אשר בספרות היהודית. הינה הוא קנין הספרות הגרמנית והיהודית גם יחד. רוח עמנו מושל ביודעים ובלא יודעים הרבה יתר מאשר יאמינו, והוא ספון בחרשה העברית.

החרשה העברית, אשר אך תמול היא דורשת משען מיוחד ביד מוסד תרבות, עליון, נקל להבין כי האקדמיה היבנאית לא תוכל להיות אקדמיה לחדשה, לאמר בית ספר עליון לחפץ הזה, כי אם מוסד אשר יורה ואשר יישר את הדרך לחרשת עברית. אם וגנו הכיר את היהדות בזמרה, אם צירינו ישראלים וליכרמאן המריצו את יחש הגזע כמעשי החרשה, ומרטיץ בובר נסה לתאר את עצם החרשת העברית,

תעודה מאת סוחר גדול המשלם מס גבוה ברוסיא. כי הוא בא-כחו ושליחו. עתה פרסם הקונסול הרוסי בטש-ר-נוביץ, שלפי שהעדימו יהודים רבים והביאו תעודות כאלה בערמה, אע"פ שאינם שליחי הפירמות ההן, יהיה מוכרח להשגיח היטב שיתקיים החוק ולא יתן ליהודי לנסוע לרוסיא רק את תהיה לו תעודה מקוימת מדנוטר, המעיד כי הוא באמת שליח הפירמא.

צ"לם כהיכל. ב"היינט" אנו קוראים, כי שר העיר אדסה טוקמאטשוב הכריח את גכאי נתי דבנסת באדסה, שנצורת עטרת הצאר, שעשו במאורות אלקטרים לכבוד בוא הצאר שמה יעשו מעל העטרה צורת צלב. היהודים עשו מעל העטרה צורת עגול או מגן דוד, ושר דעיר צום לעשות דוקא צורת צלב במשפט. היהודים מתעצבים מאד.

שמירה מעולה. מחבר אחר בא לפני הגאון בעל ישועות יעקב ובקש ממנו הסכמה על ספרו. כאשר עיין הגאון בספר ענה, שהוא שמירה טובה. על תמיחת המחי הסביר לו הרב, שע"פ הגמרא אסור לת"ח לצאת יחידי כלילה ואחא אם תצא עם הספר הזה יכירו המויקים כי ע"ה אתה ולא יזינו לך. מ. י. פ.

משדה הספרות והמדעים.

אקדמיה יבנאית חדשה.

מאת ד"ר יעקב יצחק ניעמירובר. ה.

החכמה, הספרות והחרשת העברית. במאמר הקודם בארתי את אשר לא תיכל האקדמיה להיות ואת אשר תוכל להיות, במובן מוגבל. דאינו כי לא תוכל להיות סוד דתי אשר יחרץ משפט בשאלות מספקות, אך ועד דתי יוכל לעמוד על ידה, והוא ישא הוד-סגהררין ושלח דברו בישראל ככל השאלות. המשתפות לכל מפלגות היהדות. לא תוכל להיות פרלמנט יהודי, כי אם מוסד הפועל ועושה בשם כנסת גדולה, לאמר: בשם קונגרס עברי כללי. עליה לעבוד את עבודת הלשון העבית ואת עבודת התרבות בארץ ישראל, אך לא תוכל להיות מקדשה בלה לעברית לבדה ולא לארץ ישראל לבדה. שדה העבודה אשר לאקדמיה הזאת גדול ורחב ידים הוא, תכניתנו: החכמה, הספרות והחרשת העברית.

באשר לחכמה, דעתי בדעה לדויג ניגר, כי אין חכמה יהודית, כי אם חכמה היהודית. מוריץ גלדשמן כתב דברי חפץ בענין הזה במכתב"ע „אסמ אונד וסט" (בחוברת אקטבר 1906). היטיב אשר דבר, כי נכבד היה לחקור ולדעת בדברי הימים עד כמה היה יד היוזרים בעבודה החכמה ולקבוע את דרך הבקרת הספרותית אשר ליהודים. אך אין אני רואה כי תהינה תוצאות החקירה הזאת קביעת חכמה יהודית מיוחדת. חכמות הטבע אין להן דבר עם הדת או העם, אשר עליהם יחשבו דורשיהן. יק בחכמות „מה שאחר הטבע" יוכל היחס הלאומי או הדתי למצא תפקידו, ואולם גם כאלה אין להעלים עין מן הדרך הכללי, אשר לא לעם ועם הוא, כי אם לכל האדם. לחכמה בכלל אין מקום כראש באקדמיה יבנאית.

אמנם גם לה יש תפקיד מאימה, כגלל הדבר הזה: היהדות השלימה המיד עם הפילוסופיה אשר בדור דור; והנה בדורנו זה הביא הפילוסופיה בחשבון את תוצאות חכמות הטבע, ועל בן על החוקרים היהודים הפקודה לעשות מישרים בין תורת היהדות ובין החכמה כאשר היא עתה. רבים מחוקרי עמנו הסכילו עשה להתאים את מושג היהדות עם איזה פילוסופיה עתיקה, אשר היתה רוחה עומדת בכתי המדרש לחכמים זה מאה שנה. ואנחנו כאנשים ההילכים לרוח העת עלינו להשוות את הכן דתנו עם מדענו הפילוסופי ההוה וגם הנה החכם ד"ר זליגמן, איש פרנקפורט, החל לעשות כזאת בדעה ובכשרון. ליהודים אנשי החכמה, אשר לטבע ואשר למעלה מן הטבע, תהיה הפקודה,

מוריה

הוצאת ספרי למוד ומקרא וחנוך לתלמידים.

ספר "דברי אנדה" העשוי במתכונתו של ספר האגדה הגדול לגדולים ושנכנסו בו מבחר האגדות הראויות גם לגדולים וגם לקטנים. נחלץ אף הוא לפי תכנון ענייני לארבעה חלקים:

- (א) ספר ראשון: בו יבאו מבחר האגדות, שנאמרו על אישים, מאורעות וענינים שונים, שבא זכרם בכתבי הקודש.
- (ב) ספר שני, מבחר האגדות על אישים, מאורעות וענינים שבזמן בית שני והתלמוד.
- (ג) ספר שלישי, מבחר האגדות על הענינים הלאומיים של ישראל (עם ישראל, ארץ ישראל, לשון הקודש, גרות, גאולה ומשיח, תורה נביאה, הקב"ה).
- (ד) ספר רביעי, מבחר האגדות כעניני חיים של יחיד וצבור, מוסר ומדות, האדם, החברה והעולם וכו'.

הספר הזה, מלבד שהוא חריטומטיא יפה ללמוד האגדה ומנגונה, עוד יכל לשמש בידי המורים והתלמידים כעין מלואים יפים לספורי המקרא, בהיות רב האגדות, הנחות וקלות מאד בצורתן, ובלשונן ומושבות את הלב בתכנון, קשורות קשר פנימי עם ספורי המקרא. ובאופן זה יעבר התלמיד מאליו מן הסגנון הביבלי לסגנון האגדה, שהיא השליט בספרותנו החדשה.

הספר הזה, היא באמת ספר-עם במרא מוכן המלה, כאשר שנכנסו בו מבחר האגדות העממיות שבתלמוד ומפרשים ונדפס באותיות גדולות ומנוקד בלוי נקוד מלא ושלם ונוח למקרא ולהבנה לגדולים וגם לקטנים, למורה עם תלמוד.

מחיר כל חוברת בלא המשלח 80 הלר. מחיר כל הספר (ד' חו') מכורד בכרד אחד בכריכה יפה בלא המשלח 3 כתרם 60 הלר.

הכהבת:

Verlag „MORIJAH“, Odessa, Russland.

ובאוסטריא ובלוציא אצל המו"ם:

אמקרויט ופריינד בפשמישל וראבינזאהו בסטניסלוי.

כל הוצאותיה של מוריה נערכות ע"י חבר פדגוגים מומחים ובעלי טעם ספרותי ה"ה:

ח. נ. ביאליק, ש. בין-ציון וי. ח. רבניצקי.

פרוספקטים מפורטים נשלחים חנם לכל דורש.

הכהבת ימשלח כספים, הזמנות ומכתבים:

Verlag Morijah, Odessa, Russland.

בגליציה ואוסטריה יש להשיג את כל ספרי מוריה אצל המו"ם

פריינד ואמקרויט בפשמישל וא. רבינזאהו בסטניסלוי.

הוצאת מוריה, אדעססא.

יצא לאור נמצא למכירה **"דברי אנדה"** שבתלמוד ומדרשים

(לכית-אב ולכית-הספר).

סדורות, מפורשות ומנקדות על ידי ח. נ. ביאליק וי. ח. רבניצקי.

ספר ראשון (ד' חוברות).

אחרי ההנ"ך אין לך באוצרותינו העתיקים מקצוע יפה ומסוגל לעורר בלב הילדים חבה גדולה לקדשי האומה וקניניה במקצוע האגדה, שבה נתלבש רוח האומה במשך כמה מאות שנה באופן מקורי ומיוחד, שאין דוגמתו בדורות הבאים ועריה נהנך עמנו בזמנינו ובנעוריו במשך כמה וכמה דורות. בספר "דברי הנדה" נהנו המסדרים את היכרת התלמיד העברי, להביר ע"י מבחר הדוגמאות את האגדה כמו שהיא בצורתה היפה ובלשונה הנוחה ושהתו עם זה ההכרה מראה כפי האפשר וקנויה בדרך מתוקנת בסדר יפה. להכלית זאת השרדו המסדרים לאסוף לתוך ספרם זה מכל מקצועות האגדה שבתלמוד ומדרשים את כל הטיב וזיופה והנאות, לפי דעהם וטעמם, לילדים.

הטלוג הצר

מספרי חנוך ולמוד היותר חדשים הנמצאים בכית-מסחר הספרים של י. ל. פורטגנג בקראקא.

- K h 1.30 דקדוק העברית החדשה, לויין
- דברי תורה עם דברי חכמים, כיאליק-רבניצקי 80-
- דברי אנדה, ביאליק-רבניצקי ד' חלקים ב"א 80-
- דברי אנדה, ד' החלקים בכריכה יפה אהת 360
- דקמנט, אורתוגרפיה העברית ודקדוקה הירשביין, ספר ראשון 60- 80-
- דרך חדשה, חקי האורתוגרפיה העברית עם הרגילים מאת נ. פינס 1.30
- דרך חדשה פרודור לדקדוק ואורתוגרפיה האור הראשון, ראשית למורים, ריזבונ 80-
- הדבור העברי קרינסקי, ח"א 1.30
- ח"ב 1.80 ח"ג 2.80
- הדבור והקריאה, תמרוין 1.20
- הדקדוק המעשי, מניסובין, חלק ראשון 1.60
- חלק שני (הפועל) 2.10
- הלמוד העברי, ראשית למורים, זילברהרץ, 60-
- הלשון, ש. ל. גורדון חלק א' 1.60, ח"ב 2.20
- הסגנון העברי, קרינסקי 4.20
- הצעה השני, לויין 1.60
- השפה העברית, לידסקי-איונברג 1-
- השפה והחיים, לויין 1.20
- התנוק, א"ב מצויר, מגין-מישקיס 90-
- התחלת הגמרא, גארדמן 90-
- גמרא למתחילים 1.30
- גמרא לתלמידים 1.40
- סיגיות הגמרא 1.80
- רשימתו נו' 2 המכילה שאר ספרי חנוך ולמוד אשלה לכל דורש חנם.
- למורי ב"ם הקונים סבוס אבסמפלרים גדול רבט הגון.

L. FORTGANG, BUCHHANDLUNG KRAKAU.

מכתבי וואלקאווסקי!!!

ידועה שלמה ומקפה צפפה העברית לכל מקלשותיה ימלח כל חסד, בין שהוא מתחיל, בין שיש לו כבר . . . . . ידועה מוקדמת הגונה . . . . .

בל"ב מכתבי הוראה

הכוללים בקצבם חלק הגון מן הספרות צעיר וצפרוזה ואת כל הדקדוק מתחלתו ועד סופו עם חנוכים רבים מאד זכתיבה, פרוספקט מפורט חנם. הדורס פרוספקט ומשלם 25 הלר זמקלות יקבל גם את הספר "תמונות וטפוסים" המכיל שלשים ספורים וליורים, מחיי יהודים בגליציה. האדריסה:

שבח וואלקאווסקי, קראקא Miodowa 16. Postfach M 119.

טיכטיגער בוכהאלטער

נערייטיגער מאשינענשרייבער דער דייטשען אינד פאלנישען קאריעספאנדענץ מאַבטיג, זוכט איינען פאַסטען.

ארדעססע: L. Fink, Chrzanów.

רעזע אנד מערדעזן
ווער זיינער מאכטער איינע מיטטימט לייכט בעשאפען וויל פריעטע דעם:

Wohlfahrtsvereine zur Heiratsausstattung
judischer Mädchen in Tarnow

בייא גינגען קליינע מיטליעלעקאסען קאן ער 1500 ביי 2500 קראנען אונד טיער, יע נאך פריעמדיהונג דער מיטליעלעקאסע, בעקאמפן. אויסקונסט מינדליך עווענט. שרייטליך נעגען איינזענדונג איינער רעקוראקטע, אין דער פערזאנליכע צייט פון 10-12 טעגליך (אויס ווייט דעם ד' יחוקאל פלוהר).

פרם ויהודה.

מדבר על אמונות ודעות ומנהגים, אשר קימו וקבלו אבותינו בימי שבתם בגלות בבל מאת הפרסים והתיים. מאת דר. שלמה רובין. מחירו כתר ומחצה. — להשיגו אצל P. H. Wettstein, Kraków, Szpitalna 20.

מדוע בספרות הפדגוגית

בית מסחר ספרים "התחיה" הנוסד ע"י אברהם ראבינוואהן בסמינסק גאליציען ימכור ספרים דלמטה במחיר הזול:

- 1.10 . . . . . נרטיבסקי, ח"ר
- 1.30 . . . . . בית ספר עברי מאת הנ"ל חלק שני
- 2 . . . . . בית ספר עברי מאת הנ"ל חלק שלישי
- 0.50 . . . . . ספורי התורה מאת הנ"ל
- 1.10 . . . . . ספורי הנביאים " חלק ראשון
- 1.10 . . . . . ספורי הנביאים " חלק שני
- 1.30 . . . . . קצור דברי הימים מאת הנ"ל
- 0.80 . . . . . מקרא חריבותותיה מאת הנ"ל
- 1.30 . . . . . ראשית למודי שפת עבר מאת הנ"ל
- 1.30 . . . . . הקריאה והכתובה ספר המורה
- 1.30 . . . . . הקריאה והכתובה ספר התלמוד
- 0.50 . . . . . ספר ההתחלה מאת הנ"ל
- 2.60 . . . . . אוצר הלמוד העברי
- 1.30 . . . . . אוצר ציורים
- 0.50 . . . . . המזמר הקטן מאת
- 0.80 . . . . . נוטין להנ"ל
- 0.70 . . . . . ארץ ישראל גיאוגרפיה עם מפה
- 0.25 . . . . . חנוכה מאת הנ"ל
- מפה ארץ ישראל גדולה ורחבה ומצוירה בצבעים
- 1.60 . . . . . שונים בעברית
- חנוכה מצויר בצבעים פורמט גדול
- 0.70 . . . . . מאת כן ש. בן אביגדור
- דברי הימים לעם בני ישראל
- 1.60 . . . . . מאת יעב"ץ
- מורה הגידים עם מפתח מאת ו.
- 2.60 . . . . . ח. מביב
- 1.10 . . . . . ריע הוגדים מאת י. ב. רבנר
- הכריכה על כל ספר למוד 20 הלר.
- מורים, כתי ספר, מוכרי ספרים מקבלים רבט הנון.

כל מי שיקנה בעד 10 כתרים כפעם אהת במחור הקצוב פה יקבל לתשורה את הספר המשובח מאגדות החיים המכיל 72 עמודים מהסופר הנודע דההלה יצחק פרנהוף.

הכל אוכל לשלוח תיבה אם ישלחו הקונים רמי קדימה והשאר בוקיפה.

Abraham Robinsohn, Buchhandlung
Stanislau, (Galizien).

האמעל ורעסטוראציאן כשר
לבעיב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל
בלבוב רחוב רזעוניצקא 13.
טעלעפאן נו' 1314.

Das Bankhaus
Karl Gottlieb, Krakau
Ringplatz 17
als General-Agentur der
Krakauer
Wechselseitigen Versicherungs-Gesellschaft
sucht Agenten für die Lebens-Versicherungs-Branche in allen Städten Galiziens und der Bukovina. Nur solche Herren, welche sich mit guten Referenzen ausweisen können, werden berücksichtigt.

Wyd.: | Naftali Hof.
| S. M. Lazer.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Drukiem S. L. Deutscher Pedgórz

מנורות לחנוכה

פאן עכטען זילבער נויכט צום אונטערשיידען, א. צ. 1 מנורה אויס עכטעס בינא-זילבער גארנאמירט פיר עהל אדער קערצען נור קראָנען 3.50; 3 שטיק נור קר. 9.75. דעמטאָ מיט האָהער דיקוואנד פרימא פֿערנאָלדעט נייעסמע פֿאסאָן נור קר. 7.25. דעמטאָ רייך פֿערציערט פֿיער פֿערנאָלדעט גאנץ נייע פֿאסאָן מיט פֿלוי גראדע וויא עבט זילבער נור קר. 9.50. דעמטאָ מיט פֿום אויך פיר דאס גאנצע יאהר אלס לייכטער אויף שבת צו בעניצען 45 צמ. הויך נור קר. 9.25.

צו בעציהען פה. נאכנאמע דירעקט פאס נרעסמען פאבריק-לאַגער
A. Kapelusz, Krakau
ul. Starowiślna 42.
— אימפּויש געשטאממען, אויך געדר רעטיר. —

Erstes und Grösstes
Grammophonhaus
JOSEF WECHSLER
Engros & Endetail
Lemberg, Sykstuska 2 Krakau, Grod-gasse 71

גענעראלפֿערטערטער דער גראמפֿאָן אקציען-געוועללשאפט
מיט מארקע „שרייבערער זנגל“
גרעסטעס לאגער פֿאלינישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פֿלאטען מיט מארקע „ענגעל“
20 000 פֿלאטען ערסטגרעסטער קינסמלער
שטעטס אָם האַגער!
רעפֿערטירטוילע אונד ווערקשטעטע אָם אַרעט בעסעט אומ-טוישבעדינגונגען. — פֿריוואַטמאלאַגע גראַטיס אונד פֿראַנקאָ.
לעכבערג, טעלעפֿאן 2033/II.
קראַקוי, טעלעפֿאן 641.

בשרה זעלכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2
ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעכטע בשרה דעליקאטעס. די פאבריק איז מיט דען מאדערנסטען בעהעלפֿען איינגעריכטעט, ווי ערעקטירישע קראפט א. ז. וו.
אונד ערצייגט נור פֿרימאדווארע
בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.
Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 . . . . . K. 539.686.228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 . . . . . 176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 . . . . . 30,748,986.—
Überschuss vom Jahresumsatz . . . . . K. 2,215.336.— } 13,934.003.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende „ 11,718.647.— }
Folgende Vorteile bietet die **Newyorker Germania** ihren Versicherten:
1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Policen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polize frei verfügen, gemäss der in der Polize ersichtlichen Instruktion.
General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.
Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht

Hotel Katz
Rzeźnicka 7, Lemberg
טעלעפֿאן נומר 1360.
הוא האכסניא והמסעדה שלי, שהיתה כמה שנים כרחוב רייטאנא יתה נעתק הלום והוא כחדרים מרווחים ומאכלי מעדנים עדוכים בהכלית הכשרות והנקה לאחינו כ"י החרדים, אף למהדרין מן המהדרין.
יוסף כ"ה.

דאס בעזאנדערס פֿעררעסירבע פאן דער ק. ק. שטאטטהארטער וויא קאסענעס-יא-נידמע, קרעדיט-אינפֿארמאציאן-ביראָה
„KREDITSCHUTZ“
(M. Horowitz) in Stryj.
ערטייגט פֿרעזיע און פֿראָמפֿע אַויסקונפֿ-מע איבער פֿירמא אינר פֿערוזאנען אין אללען אייראָפֿעאישען שטאאטען. איינצעלנע אַנ-פֿראַגען זאויא אכאַנאמענטס פֿיר אַנ-פֿראַגע-בלאָקס ווערען קוואַנטעסט בע-רעכענט.

ISIDOR KRIEGER
Friedland bei Mistek (Mähren)
פֿערזענדעט פֿיהרמאנ-אונד פֿיאקע-פֿיימטען אויס פֿירמא קערן-לעזער גע-שניטמען צו ביליגסטען פֿריווען. פֿערוזאנד פֿעד נאכנאמהע.

גאנזע-פעטט.
רָאָהעס אונד געקאכטעס פֿערוזנדעט
טעגליך פֿרישעס
Juda Zins, Husiatyn, (Galizien)
פֿריווע אינד הכשרים מהרבנים הגאונים מכערזאן, מפרעמיטרא ומסמרי זענער אויף פֿעלאנגען.

העמים העתיקים וישראל
מאת מתתיהו מייזש.
הספר הזה מהאר כאיפן מדעי את ההתיחסות ההדדית בין המצרים, הפרסים, המנדעיק, היונים, הרומים, הנצרים הקדמונים, הערבים עד ימי הכלופים ובין ישראל. — להשיגו אצל דמהבר:
M. MIESES, KOŁOMYJA.
מחירו 1.20 ק. עם המשוח.

זעהר ניצליך און פראקטיש
אונזערע בערהטע בעוועהרטע
טשאלענט עפען
זאלען אין קיין שום יודישע ווירטשאפט נוישט פֿעלען. ערשטע אין דער וועלט, אויס מאסיווען שלאסערבלעך, גארנאמירט 20 יאהר האלטבאר, איינגעפֿיהרט ביי הונדערטער רבנים וצדיקים, מיט א ביסל האַלדעקוהלען בעהייצט האלטען ווי היץ ביז מוש"ק, מיט פֿערשלוס. האב טווענדער דאנקשרייבען. פֿריו: 1 אָפען פֿאר 4 סעפּ פֿער 3 ליטער, 2 פֿאר כֿשר, 2 פֿאר חלב (סעפּראטע אכטיילונגען) 11 קראָנען; דעמאָ פֿער 4 ליטער 12 קר.; 1 אָפען פֿאר 6 סעפּ פֿער 2 1/2 ליטער, 2 פֿאר חלב 4 פֿאר כֿשר 12 קר., דעמאָ פֿער 3 ליטער 13 קר. פֿר 3 1/2 ליטער 15 קר., פֿער 4 ליטער 18 קר. — צו יעדען אָפען א געברויכטאנצייגע. — גענען אַנגאבע, רעט פֿער פֿאָסטאכנאמהע.

Ruben und Josef Perlberger
Oefen-Fabrikanten
פֿריהער מישלעניצע, הייטע:
ul. Szeroka 14, Kraków.

יואל וויינרעב, לעמבערג, קראקויערגאסע נומר 32, עקע שטעלעצקאגאסע נומר 2

שפּעציעל פֿיר אויסשטייער איינהייפע איינגעריכטעטעס מוצאון פֿאן ניידיטען אין שניטט, זיידען, וואַרלשטאמפֿער מאדערווארען